

**ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΚΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗ
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΜΕΤΟΧΩΝ ΣΤΟΥΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟΥΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ 2009 – 2012**

Σύνοψη – Αιτιολογία της Έκθεσης

Η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου ετοίμασε την παρούσα Έκθεση κατ' εφαρμογή του άρθρου 3(2)(η) του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμου 7(1) του 1998 (όπως αυτός τροποποιήθηκε μεταγενέστερα), σύμφωνα με το οποίο η Αρχή έχει την αρμοδιότητα, μεταξύ άλλων, να *«συντάσσει έκθεση κάθε τρία χρόνια σχετικά με την ανάπτυξη της πολυφωνίας και τη συγκέντρωση μετοχών σε παρόχους υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων, την οποία καταθέτει στο Υπουργικό Συμβούλιο και στη Βουλή των Αντιπροσώπων και της οποίας περίληψη δημοσιεύεται σε δύο τουλάχιστο καθημερινές εφημερίδες»*.

Σκοπός της Έκθεσης αυτής είναι η διαπίστωση της ύπαρξης πολυφωνίας και πλουραλισμού στο κυπριακό ραδιοτηλεοπτικό πεδίο τόσο στην ολότητά του όσο και ανά ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό ξεχωριστά. Εφόσον ο όρος πολυφωνία, μεταξύ άλλων, σημαίνει την ύπαρξη και έκφραση πολλών διαφορετικών απόψεων και τη δυνατότητα να εκφράζονται όλες οι απόψεις ελεύθερα σχετικά με ένα ζήτημα, κυριότερος στόχος είναι η διαφύλαξη της πολυφωνίας στα ηλεκτρονικά ΜΜΕ όχι μόνο αναφορικά με την έκφραση όλων των απόψεων και το σεβασμό στη διαφορετικότητα αλλά και η πρόσβαση του κοινού και των φορέων του σε διαφορετικά είδη προγραμμάτων.

Η παρούσα Έκθεση χωρίζεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος αφορά στην ανάπτυξη της πολυφωνίας, στο σύνολο του ραδιοτηλεοπτικού πεδίου ανά οργανισμό. Για τον σκοπό αυτό, πέραν της δειγματοληπτικής παρακολούθησης των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, η Αρχή έλαβε υπόψη, για σκοπούς ίσης μεταχείρισης, τα αναλυτικά εβδομαδιαία προγράμματα, όπως αυτά ζητήθηκαν με επιστολή της Αρχής ημερομ. 12/06/2013. Για όσους οργανισμούς δεν απέστειλαν τα ζητηθέντα στοιχεία, η Αρχή χρησιμοποίησε το πιο πρόσφατο αναλυτικό εβδομαδιαίο πρόγραμμα που είχε υποβάλει ο οργανισμός στο πλαίσιο της αίτησης για χορήγηση προσωρινής άδειας τηλεοπτικού οργανισμού ή / και αίτησης ανανέωσης της άδειας για ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία ραδιοφωνικού οργανισμού κατά τα έτη 2009-2012. Συγκεκριμένα, η Αρχή ανέλυσε και επεξεργάστηκε

τα υποβληθέντα στοιχεία του κάθε οργανισμού λαμβάνοντας υπόψη και την κατηγοριοποίηση των προγραμμάτων τους όπως αυτή δόθηκε από κάθε οργανισμό και στη συνέχεια προχώρησε στη σύνταξη του αναλυτικού κειμένου και στην εξαγωγή σχετικών συμπερασμάτων.

Οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί σκοπό έχουν να ανταποκρίνονται στην κοινωνική τους αποστολή και να προάγουν την πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας ή της περιοχής που καλύπτουν, αντίστοιχα. Ο στόχος αυτός πρέπει να επιτυγχάνεται με τη μετάδοση καθαρά πολιτιστικών προγραμμάτων που ασχολούνται με τις τέχνες, τον πολιτισμό και την παράδοση και όχι την απλή αναφορά πολιτιστικών θεμάτων ως ένθετα σε άλλα, ποικίλου περιεχομένου προγράμματα. Ιδιαίτερα αυτό ισχύει για τους τηλεοπτικούς οργανισμούς και τους παγκύπριους ραδιοφωνικούς οργανισμούς, οι οποίοι έχουν αυξημένο μερίδιο ευθύνης να παράγουν προϊόντα λόγου και τέχνης, ψηλού ποιοτικού επιπέδου, δεδομένου ότι έχουν τη δυνατότητα να διεισδύουν σε κάθε κυπριακό σπίτι και λαμβάνοντας υπόψη το αυξημένο ποσοστό εσόδων που έχουν συνήθως, σε σύγκριση με τους τοπικούς ραδιοφωνικούς οργανισμούς.

ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

- Όσον αφορά στους τηλεοπτικούς οργανισμούς παρά την ποικιλία περιεχομένου που μεταδίδουν και ιδιαίτερα αναφορικά με τα ψυχαγωγικά προγράμματα, εντούτοις η συνεχής επανάληψή τους δεν συμβάλλει στην περαιτέρω ανάπτυξη της πολυφωνίας. Σημειώνεται δε ότι οι πλείστοι τηλεοπτικοί οργανισμοί αφιερώνουν αρκετό χρόνο της εκπομπής τους σε παντός είδους αθλητικά προγράμματα και εκδηλώσεις ενώ η προβολή αμιγώς πολιτιστικών – επιμορφωτικών προγραμμάτων και παραγωγών είναι σχεδόν ανύπαρκτη.
- Επιπλέον, οι πλείστοι τηλεοπτικοί οργανισμοί φαίνεται να υστερούν στον τομέα των παιδικών και νεανικών προγραμμάτων και παραγωγών καθώς περιορίζονται μόνο στην προβολή κινουμένων σχεδίων και ξένων παιδικών σειρών. Λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιόμορφα ενδιαφέροντα και τους προβληματισμούς των εφήβων και των νέων σήμερα, φαίνεται να προκύπτει και η ανάγκη μετάδοσης περισσότερων προγραμμάτων που απευθύνονται αποκλειστικά στη νεολαία.

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

- Σχετικά με τους παγκύπριους ραδιοφωνικούς οργανισμούς παρά την ποικιλία περιεχομένου που μεταδίδουν, τα ψυχαγωγικά τους προγράμματα, τα οποία και καταλαμβάνουν τον περισσότερο χρόνο της εκπομπής τους, περιορίζονται μόνο σε μουσικά προγράμματα διανθισμένα με διάφορα ένθετα ποικίλης ύλης. Ως εκ τούτου, φαίνεται να προκύπτει η ανάγκη για μεγαλύτερη ποικιλία ψυχαγωγικών προγραμμάτων πέραν της μουσικής. Σημειώνεται δε ότι οι πλείστοι παγκύπριοι ραδιοφωνικοί οργανισμοί αφιερώνουν αρκετό χρόνο της εκπομπής τους σε παντός είδους αθλητικά προγράμματα και εκδηλώσεις ενώ η προβολή αμιγώς πολιτιστικών – επιμορφωτικών προγραμμάτων και παραγωγών είναι και σε αυτή την περίπτωση σχεδόν ανύπαρκτη.
- Σε ό,τι αφορά στους τοπικούς ραδιοφωνικούς οργανισμούς σημειώνεται ότι, ως επί το πλείστον διατηρούν τον τοπικό τους χαρακτήρα, ωστόσο φαίνεται να έχουν επικεντρώσει την εκπομπή τους στα ψυχαγωγικά και κυρίως μουσικά προγράμματα. Αξιοσημείωτο είναι ότι μεταδίδουν προγράμματα που ασχολούνται αποκλειστικά με πολιτιστικά θέματα και προάγουν την πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής τους όπως επίσης και ότι ορισμένοι από αυτούς εκπέμπουν και σε άλλες γλώσσες (π.χ. αγγλική, ρωσική) συντείνοντας έτσι στην πολυφωνία και τη μεγαλύτερη δυνατή πρόσβαση του κοινού και των φορέων του.
- Ωστόσο αρκετές από τις εκπομπές αυτές μεταδίδονται πριν τις 12:00 και κατά συνέπεια δεν συνυπολογίζονται στο ποσοστό του 2% των πολιτιστικών προγραμμάτων που θα πρέπει, με βάση τη Νομοθεσία, να μεταδίδει κάθε οργανισμός (μη θεματικός) μεταξύ των ωρών 12:00 και 24:00. Το ίδιο ισχύει και για τον τομέα της ενημέρωσης. Ως εκ τούτου αρκετοί τοπικοί ραδιοφωνικοί οργανισμοί (μη θεματικοί) φαίνεται να μην πληρούν τις καθορισμένες, από το Νόμο, ποσοστώσεις των πολιτιστικών και ενημερωτικών προγραμμάτων, ενώ στην ουσία μεταδίδουν σε ικανοποιητικό βαθμό και σε ώρες σχετικά υψηλής ακροαματικότητας, ενημερωτικά και πολιτιστικά προγράμματα. Αυτό συμβαίνει κυρίως λόγω του ότι ώρες «ψηλής ακροαματικότητας» του ραδιοφώνου θεωρούνται από τους ίδιους τους ραδιοφωνικούς οργανισμούς οι 6.00-09.00 και 12.00-15.00, ώρες δηλαδή που πολύς κόσμος βρίσκεται στα αυτοκίνητα του με

κατεύθυνση προς ή από την εργασία του. Παρόμοιο πρόβλημα αντιμετωπίζουν και οι παγκύπριοι ραδιοφωνικοί οργανισμοί σε ότι αφορά στην κατηγορία ενημέρωση.

➤ Αναφορικά με τα παιδικά προγράμματα, παρατηρείται ότι πολύ λίγοι ραδιοφωνικοί οργανισμοί μεταδίδουν παιδικά προγράμματα ή προγράμματα που απευθύνονται στη νεολαία.

Το δεύτερο μέρος αφορά στη συγκέντρωση μετοχών, μέσω της ανάλυσης του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των αδειούχων εταιρειών ραδιοτηλεοπτικών επιχειρήσεων. Η Αρχή έλαβε υπόψη όλα τα πιστοποιητικά, έγγραφα, ένορκες και υπεύθυνες δηλώσεις και στοιχεία τα οποία είχαν υποβληθεί από τις ραδιοτηλεοπτικές εταιρείες στο πλαίσιο της αίτησης για χορήγηση προσωρινής άδειας τηλεοπτικού οργανισμού ή / και αίτησης ανανέωσης της άδειας για ίδρυση, εγκατάσταση και λειτουργία ραδιοφωνικού οργανισμού κατά τα έτη 2009-2012. Επιπλέον, λήφθηκαν υπόψη τυχόν αιτήματα για αλλαγές στο ιδιοκτησιακό καθεστώς τα οποία είχαν υποβληθεί στο μεταξύ από τις αδειούχες εταιρείες και έτυχαν έγκρισης από την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, σε μεταγενέστερο στάδιο.

Η εισαγωγή των περιορισμών και του ελέγχου της ιδιοκτησίας των ηλεκτρονικών Μ.Μ.Ε. θεμελιώνεται σε δύο σημαντικές αρχές κάθε δημοκρατικής κοινωνίας:

- τη διαφύλαξη της πολυφωνίας (που είναι ουσιαστικό συστατικό της δημοκρατίας), με την αποτροπή της δημιουργίας μονοπωλίων ή ολιγοπωλίων.
- την αρχή της διαφάνειας ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς κάθε ραδιοφωνικού και τηλεοπτικού οργανισμού.

Η πιθανή πλήρης κατάργηση των προνοιών περιορισμού συγκέντρωσης ιδιοκτησίας στα ΜΜΕ θα είχε δυσμενείς επιπτώσεις και πιθανόν απρόβλεπτες συνέπειες για το ραδιοτηλεοπτικό τοπίο, αλλά και τη δημοκρατία γενικότερα. Οι κίνδυνοι μονοπωλίων, διαπλοκής οικονομικών και άλλων συμφερόντων και επιρροών, δημιουργούν μεγάλη ανησυχία αφού μπορούν να οδηγήσουν σε περιορισμούς ή και ουσιαστική αναίρεση της ελευθερίας έκφρασης.

Επιπρόσθετα, η διαφάνεια αναφορικά με την ιδιοκτησία στα Μ.Μ.Ε. είναι αναγκαία γιατί επιτρέπει στο κοινό να σχηματίσει άποψη ως προς την αξία που πρέπει να δώσει στις πληροφορίες, ιδέες και απόψεις οι οποίες μεταδίδονται από τα Μ.Μ.Ε.

Η υφιστάμενη νομοθεσία θέτει συγκεκριμένους περιορισμούς στην έκδοση αδειών ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, αναφορικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς των αιτητριών εταιριών. Προβλέπεται μέγιστο ποσοστό ιδιοκτησίας με σκοπό το μεγαλύτερο δυνατό περιορισμό του ελέγχου μιας ραδιοτηλεοπτικής εταιρείας ή του τομέα, καθώς επίσης τη διαφάνεια αναφορικά με την ιδιοκτησία και τους μετόχους. Οι περιορισμοί στο ποσοστό ιδιοκτησίας αφορούν ανά μέτοχο και ως προς το μέγιστο ποσοστό κατοχής μετοχών από συγγενείς ή συζύγους και αλλοδαπούς. Τίθενται επιπλέον περιορισμοί αναφορικά με την κάθετη ιδιοκτησία, δηλαδή την ταυτόχρονη συμμετοχή σε επιχειρήσεις ραδιοφώνου, τηλεόρασης και έντυπων μέσων. Επίσης, ο επιβαλλόμενος έλεγχος στις μεταβολές ιδιοκτησίας μετοχών συναρτάται άμεσα και αποφασιστικά με το προσωποπαγές της άδειας και τις αναληφθείσες δεσμεύσεις των αιτητών.

ΜΕΓΙΣΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Οι περιορισμοί τόσο στο μέγιστο ποσοστό ιδιοκτησίας κάθε μετόχου όσο και στο συνολικό μετοχικό κεφάλαιο που μπορεί να ανήκει σε πρόσωπα που είναι συγγενείς μεταξύ τους ή σύζυγοι, αποτελούν βασικούς τρόπους ελέγχου και αποφυγής τάσεων συγκέντρωσης στην ιδιοκτησία.

Η τροποποίηση Αρ.2, Τρ.Ν.186(Ι)/2002 η οποία αφορούσε στους τοπικούς ραδιοφωνικούς οργανισμούς, είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του επιτρεπόμενου ποσοστού ιδιοκτησίας από 25% σε 40% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου. Το ποσοστό αυτό μπορεί να ανήκει σε κάθε μέτοχο ξεχωριστά ή συνολικά μεταξύ προσώπων που είναι συγγενείς πρώτου βαθμού (αντί δεύτερου βαθμού) ή είναι σύζυγοι.

Ουσιαστικά, με την τροποποίηση αυτή, αυξάνονται οι τάσεις συγκέντρωσης στην ιδιοκτησία των ραδιοτηλεοπτικών επιχειρήσεων και η δημιουργία ολιγοπωλίων, αφού ένας μέτοχος μπορεί να κατέχει σχεδόν το μισό του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας. Επιπλέον, συγγενείς δεύτερου βαθμού μπορούν να ελέγχουν εξ ολοκλήρου το μετοχικό

κεφάλαιο της εταιρείας, κάτι το οποίο πάλιν ενδέχεται να δημιουργήσει συγκεντρωτικές τάσεις.

ΚΑΘΕΤΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

Το άρθρο 18 της ανωτέρω νομοθεσίας ορίζει ότι:

«στο ίδιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο απαγορεύεται να χορηγηθούν περισσότερες από μία άδειες για ραδιοφωνικό οργανισμό και στο ίδιο νομικό πρόσωπο απαγορεύεται να χορηγηθούν περισσότερες από μία άδειες για τηλεοπτικό οργανισμό.»

Ωστόσο, το πιο πάνω άρθρο δεν απαγορεύει τη χορήγηση άδειας για ραδιοφωνικό οργανισμό **και** άδειας για τηλεοπτικό οργανισμό στο ίδιο νομικό πρόσωπο. Κατά συνέπεια, αυτό καθιστά δυνατή μια τέτοια περίπτωση. Άλλωστε, η Αρχή έχει ήδη χορηγήσει σε μια εταιρεία τόσο άδεια για ραδιοφωνικό οργανισμό παγκύπριας εμβέλειας όσο και άδεια για τηλεοπτικό οργανισμό.

Ουσιωδώς, το αποτέλεσμα της εν λόγω περίπτωσης είναι το εξής: παρά το γεγονός ότι υπάρχει ένα *νομικό πρόσωπο* (μία εταιρεία) ως κάτοχος των δύο αδειών, ωστόσο, οι *μέτοχοι* της αναφερόμενης εταιρείας, κατ' ακρίβειαν, απολαμβάνουν ταυτόχρονη ιδιοκτησία μετοχών σε ραδιοφωνικό οργανισμό παγκύπριας εμβέλειας και σε τηλεοπτικό οργανισμό. Μάλιστα, δεδομένου του ότι οι μέτοχοι δικαιούνται να κατέχουν μέχρι και ποσοστό 25% στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας όταν πρόκειται για παγκύπριο ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό οργανισμό, η υπό αναφορά δυνατότητα που παρέχεται από το Νόμο συνεπάγεται την πιθανή συγκέντρωση ιδιοκτησίας και, κατ' επέκταση, δύναμης και επιρροής στο ραδιοτηλεοπτικό χώρο. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση κατά την οποία προβούν στην ίδια πράξη οι ιδιοκτήτριες εταιρείες και άλλων ή όλων των τηλεοπτικών οργανισμών σε συνεργασία με ραδιοφωνικούς οργανισμούς παγκύπριας εμβέλειας, τότε ενδέχεται να προκληθεί ο κίνδυνος δημιουργίας ολιγοπωλιακών και μονοπωλιακών καταστάσεων.

Παράλληλα, όσον αφορά στις περιπτώσεις όπου η άδεια χορηγείται από την Αρχή σε εταιρεία η οποία έχει την ιδιοκτησία ενός οργανισμού, σε αντιδιαστολή με την ως άνω περίπτωση, η παρούσα νομοθεσία και πάλι θέτει περιορισμούς στην ταυτόχρονη

συμμετοχή κάθε μετόχου σε ραδιοτηλεοπτικές επιχειρήσεις, για σκοπούς αποφυγής τάσεων συγκέντρωσης ιδιοκτησίας. Συγκεκριμένα:

- Σε ραδιοφωνικό οργανισμό παγκύπριας εμβέλειας, μέγιστο ποσοστό 5% και σε τηλεοπτικό οργανισμό, μέγιστο ποσοστό 5%.
- Σε ραδιοφωνικό οργανισμό τοπικής εμβέλειας, μέγιστο ποσοστό 40% και σε τηλεοπτικό οργανισμό, μέγιστο ποσοστό 5%.
- Σε τηλεοπτικό οργανισμό, μέγιστο ποσοστό 25% και σε ραδιοφωνικό οργανισμό παγκύπριας εμβέλειας, μέγιστο ποσοστό 5%.

Ωστόσο, δεν υπάρχουν περιορισμοί σε ό,τι αφορά στην ταυτόχρονη συμμετοχή σε ραδιοτηλεοπτικές επιχειρήσεις στις πιο κάτω περιπτώσεις, αλλά ισχύουν μόνο οι περιορισμοί που αφορούν στα ποσοστά συμμετοχής κάθε μετόχου για κάθε οργανισμό ξεχωριστά:

Σε τηλεοπτικούς οργανισμούς:

- Σε δύο ή περισσότερους τηλεοπτικούς οργανισμούς.

Σε ραδιοφωνικούς οργανισμούς:

- Σε δύο ή περισσότερους ραδιοφωνικούς οργανισμούς παγκύπριας εμβέλειας.
- Σε δύο ή περισσότερους ραδιοφωνικούς οργανισμούς τοπικής εμβέλειας.
- Σε ραδιοφωνικό οργανισμό παγκύπριας εμβέλειας και σε ραδιοφωνικό οργανισμό τοπικής εμβέλειας.

Σε ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς οργανισμούς:

- Σε τηλεοπτικό οργανισμό και σε ραδιοφωνικό οργανισμό τοπικής εμβέλειας.

Ως εκ των ανωτέρω, διαφαίνεται ότι η παρούσα νομοθεσία χρήζει επιβολής περαιτέρω περιορισμών σε ό,τι αφορά στην κάθετη ιδιοκτησία, στην ταυτόχρονη δηλαδή συμμετοχή σε ραδιοτηλεοπτικές επιχειρήσεις, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποφυγή

συγκέντρωσης ιδιοκτησίας και η δημιουργία oligοπωλιακών και μονοπωλιακών καταστάσεων.

Η παρούσα Έκθεση συντάσσεται για τρίτη φορά από την ίδρυση της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου με τον περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμο 7(I) του 1998. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι πρώτες άδειες ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών οργανισμών χορηγήθηκαν από την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου τον Ιούλιο του 2001 και κατ' επέκταση οι πρώτες ανανεώσεις ραδιοφωνικών αδειών ή / και εκδόσεις προσωρινών αδειών τηλεοπτικών οργανισμών άρχισαν να χορηγούνται περί τα τέλη του 2008 και μέσα του 2011 αντίστοιχα. Επομένως η παρούσα Έκθεση αναφέρεται σε αδειούχους οργανισμούς οι οποίοι λειτουργούν και υπάγονται στην αρμοδιότητα / δικαιοδοσία της, δηλαδή ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς οργανισμούς στους οποίους η Αρχή, λαμβάνοντας υπόψη σειρά κριτηρίων, με βάση τις πρόνοιες του προαναφερθέντος Νόμου και των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π.10/2000), και κριτήρια που αφορούν, μεταξύ άλλων, την πολυφωνία και τον αποκλεισμό τάσεων για συγκέντρωση ιδιοκτησίας, προχώρησε σε χορήγηση αδειών.